

Perspective pastoral-duhovnicești din Biserica primară asupra sfintelor Taine ale Spovedaniei și Euharistiei

Susținător: pr. Claudiu POP

Baia Mare - 2014

O teologie ortodoxă veritabilă trebuie să se manifeste ca o continuatoare a bogatei tradiții patristice a Bisericii primare; Ortodoxia urmărește pe tot cuprinsul învățaturii ei înaintarea spirituală a fiilor ei pe drumul desăvârșirii în Iisus Hristos posibilă doar prin primenirea totală de patimi și prin dobândirea și cultivarea virtuților în vederea experierii comuniunii depline cu Hristos. Este îndeobște cunoscut în Ortodoxie că un credincios nu își poate câștiga mântuirea subiectivă fără aportul și osteneala proprie. Este necesară solicitarea și antrenarea întregii ființe umane în vederea desăvârșirii, astfel încât voința umană să fie încadrată pe calea înaintării spre Dumnezeu sub asistența harului. Credinciosul plin de har, primitor al sfintelor Taine, vede cum efortul său spre virtute transcende granița naturarului¹. Această simfonie dintre harul divin și om, ca subiect al harului își găsește încununarea încă din această viață, în unirea tainică și deplină cu persoana lui Iisus Hristos în Sfânta Euharistie. Alături de taina Spovedaniei de care este atât de strâns legată, taina Euharistiei subliniază fidelitatea Ortodoxiei pentru o misiune îndreptată spre sufletul și inima oamenilor, ea urmărind o transfigurare interioară a omului credincios. Înaintarea credinciosului prin virtute spre unirea cu Hristos nu este ferită de nenumărate căderi, prefigurate de ispite și de opreliști, toate aceste fiind presupuse de condiția noastră de oameni supuși păcatului².

¹ Paul Evdokimov. *Ortodoxia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București (1998) p. 95.

² Cf. I Ioan 1, 8-10: Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea. Dacă zicem că n-am păcătuit, Îl facem mincinos și cuvântul Lui nu este întru noi.

Ortodoxia este străină de orice accentuare de tip protestant a urmărilor căderii în păcat a protopărinților, precum și de o înțelegere a mântuirii subiective ca fiind un dar exclusiv al lui Dumnezeu făcut persoanei umane. Tradiția răsăriteană insistă pe cale de consecință asupra capacității de realizare a căinței³ din partea omului, precum și posibilitatea reînnoirii și tergerii păcatelor sale personale prin spovedanie. Iertarea presupune o atare taină specială care să cuprindă mărturisirea păcatelor, un efort de căință prin recunoașterea și asumarea păcatului, dar mai ales renunțarea la săvârșirea răului și hotărârea spre împlinirea binelui. Energia divină necreată care este harul divin răspunde acestui act de voință personală a omului prin Taina Spovedaniei sau a Pocăinței sau a Mărturisirii ca lucrare a harului lui Dumnezeu, iar prin rugăciunea preotului, credinciosul este restaurat în starea paradisiacă *ante-peccatum*.

Astfel, Taina Spovedaniei redeschide credinciosului calea spre împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului euharistic, cale care a fost închisă de păcat. Totodată, spovedania favorizează contribuția proprie a credinciosului în vederea dobândirii mântuirii subiective ca o părtăcie vesnică cu Hristos pecetluită în Taina Sfintei Euharistii. Cele două Taine (Sfânta Spovedanie și Împărtășanie) sunt indisolubil legate între ele în contextul mântuirii subiective și al desăvârșirii subiectului lor. Ne raliem astfel marelui teolog Alexander Schememan care, în lucrarea sa "Euharistia" descrie modul de percepție din Biserica primară a comuniunii tuturor credincioșilor la fiecare dumnezeiască Liturghie care era pe atunci o regulă. Această părtăcie obișnuită periodică nu era doar un act de evlavie personală ci, mai presus de toate, un act ce izvora din apartenența la Biserică sau, și mai concret, o împlinire și o actualizare a acestei apartenențe. Sfânta Euharistie era înțeleasă mai mult ca oricând ca Taină a Bisericii, Taină a comunității și a unității. Biserica primară nu cunoștea vreun alt semn pentru

³ Termenul grecesc *metanoia*, prin care se redă noțiunea de pocăință, denotă o preschimbare a minții, o reorientare, o prefacere a concepțiilor despre lume și despre sine. Pe măsură ce ne căim, începem să vedem limpede felul în care păcatele noastre ne-au înstrăinat de Dumnezeu și de creația Sa, izolând existența noastră și reducându-o la o dimensiune pseudo-autonomă, care ne privează de autentică libertate și măreție a firii noastre. Sfântul Vasile cel Mare spunea: „Pocăința este mântuire” - și adăuga: „Lipsa înțelegerii este moartea pocăinței”. Pocăința nu se reduce la acte ocazionale de smerenie, presărate ici și colo. Ea e o atitudine constantă, un fel de a fi. În adevăr, această viață este închinată în întregime pocăinței, suferinței și lacrimilor, spunea Sfântul Ioan Gură de Aur.

participarea comunității la *taina* tainelor⁴. Comuniunea cu Dumnezeu, în Hristos, prin Sfintele Taine, conferă credinciosului cunoașterea lui Dumnezeu în mod personal, lucru menit să-l responsabilizeze pe acesta în lupta cu păcatele personale. În acest sens, citim la Tertulian următoarele: „*așadar, nimeni să nu se amăgească pe sine că se numără printre auditorii novici, ca și cum în această situație ți-ar fi încă permis să greșești; de îndată ce L-ai cunoscut pe Domnul, teme-te; de îndată de ai ajuns în fața Lui, respectă-L*”⁵. Sfânta Euharistie obligă și ea pe credincios: „*Euharistia îl scutește de datorie pe cel devotat lui Dumnezeu sau îl obligă și mai mult față de Dumnezeu?*”⁶. Această întrebare retorică impune enunțarea unor răspunsuri subînțelese: cunoașterea și unirea cu Dumnezeu, în Hristos, prin Euharistie, îl conduce pe credincios spre experiența cât mai deplină a tainelor credinței, în implementarea acestora în viața sa personală, la toate nivelurile (personal, social, eclesial-liturgic).

1. Euharistia sau „frângerea pâinii”

Influența Sfinților Apostoli în secolul întâi care le poartă de altfel și numele, s-a resimțit pretutindeni în spațiul creștin; Sfinții Apostoli și mai apoi Părinții apostolici au înțeles sfintele Taine (chiar dacă acest termen dogmatic de taină avea să fie adoptat mult mai târziu în Biserică, cca. sec. al XI-lea) ca șapte mlădițe vii prin care omul intră în legătură de viață cu butucul viei, cu Mântuitorul Hristos, „*fără de care nu putem face nimic*” (Ioan 15, 17); ca șapte raze și revărsări de lumină prin care primim darurile Duhului Sfânt (Isaia 11, 2-3); ca șapte izvoare din care curge „*apa vieții*” a harului dumnezeiesc în sufletele noastre (Ioan 4, 10-14). „*Didahia*” denumeste sfintele Taine ca semne ale adevărului, ele deschizând omului cerul. Însemnătatea deosebită a Sfintelor Taine este tot una cu însemnătatea harului dumnezeiesc. Folosul Sfintelor Taine este tot una cu folosul pe care-l avem din pricina harului. „*Prin har suntem mântuiți*” scrie Sfântul Apstol Pavel (Efeseni 2, 5-8). Harul întărește firea omului spre bine și-i dă

⁴ Era o regulă faptul că acel creștin care nu primea euharistia trei liturghii consecutive se excomunica și se anatematiza singur față de Trupul Bisericii. Împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Iisus Hristos era împlinirea limpede a Botezului și a Mirungerii.

⁵ Tertulian, *Despre pocăință*, VI, 14, traducere de prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol și prof. David Popescu, în colecția PSB, vol.3, Editura IBMBOR, București, 1981, p. 214.

⁶ *Idem*, *Despre rugăciune*, XIX, traducere de prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol și prof. David Popescu, în colecția PSB, vol.3, Editura IBMBOR, București, 1981, vol. 3, p. 239.

sănătate sufletească, îi dă putere, să facă binele și să învingă răul. Fără ajutorul harului vedem binele, dar facem răul (Romani 7).

Importanța și valoarea sfințelor Taine în general și al Spovedaniei și Euharistiei în special sunt comparabile în viața organică cu sângele ce pulsează în vinele fiecăruia dintre noi, sânge care ne face vii și capabili de rod. Importanța și valoarea lor nu se poate dezvălui însă, în mod deplin, prin mijlocirea cuvintelor, ci numai prin trăirea nemijlocită și practicarea permanentă a lor, prin împărtășirea cu puterea transfiguratoare a harului divin ce se revarsă din ele și aceasta în strânsa comuniune a credinței, a nădejzii și a dragostei cu celelalte mlădițe ale trupului tainic al Mântuitorului.

Mântuitorul nu instituie nu numai *taina Sfintei Euharistii* – fundamentul liturghiei creștine – ci și celelalte taine de căpetenie ale vieții creștine: botezul („...mergând, învățați toate neamurile, botezându-le...” Matei 28, 19), preoția și pocăința (Matei 28, 18; Ioan 20, 20-23: „*Luați Duh Sfânt; căroră veți ierta păcatele se vor ierta și căroră le veți ține, ținute vor fi*”). Unele forme secundare ale cultului provin de la Mântuitorul, Care le-a practicat și le-a recomandat ucenicilor: binecuvântarea poporului prin ridicarea și punerea mâinilor, binecuvântarea copiilor, cântarea de imne ș.a.⁷ Dacă sfântul Botez este „*poarta*” de intrare a creștinilor în Biserică și taina care unește pe toți în Trupul lui Hristos, sfânta Euharistie este „*hrana*” acestui Trup tainic, este „*doctoria nemuririi*”.⁸

După ce la Cincizecime Biserica ia ființă ca instituție teandrică, cel dintâi act teandric pe care îl trăiește este săvârșirea primei Euharistii de către Apostoli și împărtășirea lor și a primilor creștini cu Trupul și Sângele Domnului. În Sfânta Euharistie se realizează unirea tuturor credincioșilor cu Hristos, dar și unirea între toți membrii Bisericii. Sfântul Ioan Hrisostom învață că toți aceia care se împărtășesc cu Hristos devin un singur trup, pentru că toți se unesc cu Hristos și toți sunt părtași lui Hristos în egală măsură.⁹

Referindu-se la aspectul comunitar al Sfintei Euharistii, Sfântul Luca amintește de câteva ori despre frângerea pâinii. Despre comunitatea creștină din ziua Cincizecimii (Fapte 2, 46-47), despre Sfântul Pavel care ajunsese în Troa, în cea de a treia călătorie

⁷ Pr. Prof. Ene Braniște, *Liturgica specială*, editura Lumea Credinței, ediția a IV-a, București, 2005, p. 14;

⁸ Doctorand Leon Gh. Arion, „Unitatea și universalitatea Bisericii după Epistolele pauline”, *Studii Teologice*, seria a II-a, anul XIX, nr. 1-2, ianuarie-februarie, București, 1967, p. 53;

⁹ Pr. Drd. Alexandru Tudor, „*Viața sacramentală a Bisericii în Faptele Apostolilor*”, *Studii Teologice*, seria a II-a, anul XXXII, nr. 1-2, ianuarie-februarie, București, 1980, p. 201;

misionară (Fapte 20, 7-11), tot despre Sfântul Pavel care înainte de a coborî din corabie pentru a debarca pe insula Malta, îndeamnă pe toți viețuitorii să mănânce și totodată încurajându-i că nici unul dintre ei nu va pieri (Fapte 27, 33-38).¹⁰

Din vechime avem mărturii că laicii primeau Sfânta Împărtășanie numai din mâna sfințiților slujitori. Pentru că Sfânta Euharistie este o taină sfântă, atunci e de la sine înțeles că nu poate fi săvârșită decât de episcopi sau de preoți, deoarece numai ei sunt „*administratorii tainelor*” (I Corinteni 4, 1; Efeseni 4, 11; I Corinteni 12, 28-30). Nici nu ne putem închipui posibilitatea de a împărtăși altcineva decât preoții această sfântă taină, câtă vreme este vorba de prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele Mântuitorului, pentru iertarea păcatelor și de o jertfă atât de înfricoșată.¹¹

Împărtășirea este „*piscul cel mai înalt al vieții duhovnicești*”¹², de aceea, se pot împărtăși numai credincioșii pregătiți și vrednici de a primi Trupul și Sângele Domnului, verificați ca atare de către duhovnic, prin spovedanie (I Cor. 11, 28-29). Se pare că primii creștini se împărtășeau zilnic (Fapte 2, 42, 46). Mai târziu, răcindu-se zelul creștinilor, dar și crescând respectul lor pentru sfânta Împărtășanie, numărul celor ce se apropiau de Sfântul Trup și Sânge a început să se micșoreze treptat și împărtășirea lor s-a făcut din ce în ce mai rar.¹³

În concluzie se poate afirma că în Biserica primară, toți creștinii, fără deosebire, petreceau neconținut într-un cuget în „*frângerea pâinii*”, (Fapte 2, 42) sau, cum se spune ceva mai departe: „*Și frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucuria și curăția inimii*” (Fapte 2, 46); adică se împărtășeau cu „*pâinea și vinul euharistic*”. Sfânta Euharistie a fost și este actul divin care face din cei mulți un singur trup și un singur suflet, iar primii creștini au înțeles în chip desăvârșit și au trăit cu intensitate acest mare adevăr.¹⁴

2. Spovedania ca taină a pocăinței

¹⁰ Idem;

¹¹ Pr. Ion Cârciuleanu, „*Adevăruri creștine*”, editura Pim, Iași, 2003, p. 178

¹² Pr. Florin Botezan, „Spre tămăduirea sufletului și a trupului”, disponibil la adresa de web <http://www.derwent.ro/resurse/liturghia/index-D-42.html>

¹³ Pr. Prof. Ene Braniște, op. cit., p. 321;

¹⁴ Pr. Drd. Alexandru Tudor, op. cit., p. 203-204;

După învierea Sa din morți, Mântuitorul Hristos dă Sfinților Apostoli puterea de a ierta păcatele oamenilor spunând: „*Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute*” (Ioan 20, 20-23).

Mesajul Evangheliei chema prin glasul Sfinților Apostoli, pe toți oamenii – indiferent de originea etnică, nivelul cultural, starea socială, vârsta, sexul, ocupația, viața religioasă – la o viață nouă, la viața trăită în comuniune cu Dumnezeu. Dar, pentru a ajunge la o astfel de viață, atât evreii cât și păgânii trebuia să se îndrepte spre lumina creștinismului, trebuia așadar, ca primii să se descătușeze de prescripțiile mozaice, iar păgânii să se abată de la calea întunericului (Fapte 26, 18) și să urmeze învățaturii lui Hristos. „*Pocăiți-vă – îndeamnă Sfântul Petru mulțimile în ziua Cincizecimii – și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre*” (Fapte 2, 38).¹⁵

La început, în primele secole, atât mărturisirea păcatelor mai grave, cât și penitența se făceau în public. Administrarea tainei Pocăinței era mult mai riguroasă și mai complicată decât astăzi, fiind strict reglementată prin *disciplina penitențială*, care-i separa pe păcătoși de credincioșii fără păcate, obligându-i să rămână în pronaosul bisericii (uneori în pridvor ori afară din biserică) și luându-le dreptul de a aduce daruri la biserică, de a participa la Liturghia credincioșilor și de a se împărtăși; dar din pricina scandalurilor pe care le putea isca mărturisirea publică, ea a fost cu timpul părăsită și a rămas în practică numai mărturisirea individuală și secretă.¹⁶

Pocăința obișnuită se poate face oricând, dar Taina Pocăinței se împărtășește celor ce se pregătesc a primi Sfânta Împărtășanie pe temeiul cuvintelor Sfântului Apostol Pavel: „*Să se cerceteze omul pe sine și numai așa să mănânce din această pâine și să bea din acest pahar*” (I Cor. 11, 27-30). Această cercetare de sine nu poate fi altceva decât Taina Pocăinței, prin care pregătim trupul și sufletul nostru în chipul cel mai deplin pentru primirea Trupului și Sângelui Domnului.¹⁷

Această întoarcere la Dumnezeu se înfăptuiește de fiecare om care îmbracă haina pocăinței, prin care trebuie să înțelegem regretul sincer al fiecăruia pentru viața păcătoasă petrecută, și urmarea unei vieți noi, o viață trăită în credința lui Hristos, cel prin care se

¹⁵ Idem;

¹⁶ Pr. Prof. Ene Braniște, op. cit., p. 310;

¹⁷ Pr. Ion Cârciuleanu, op. cit., pg. 185-186;

vestește tuturor iertarea păcatelor (Fapte 13, 38). Prin pocăință și credința în Hristos cei tăiați împrejur dobândesc nu numai iertarea păcatelor, ci și îndreptarea de toate câte n-au putut să fie îndreptați prin Legea lui Moise (Fapte 13, 33), iar păgânilor întoarcerea la Dumnezeu le oferă ca roade atât iertarea păcatelor, cât și părtășie cu cei care s-au sfințit prin credința lui Dumnezeu (Fapte 16, 18), înțelegând prin acestea refacerea legăturii harice, a comuniunii cu Dumnezeu.¹⁸

2.1. Spovedania publică în Biserica primară

Viața Bisericii primare a fost complexă și foarte bogată. Fie că avem de-a face în primul rând cu o comunitate de oameni care sunt în afara legii din cauza credinței lor, care sunt uniți între ei așa cum sunt comunitățile formate din oameni respinși de alții, o comunitate în care fiecare membru este mai apropiat de ceilalți chiar decât propria familie. Membrii unei familii puteau fi păgâni, dușmani ai lui Hristos, și adesea, așa cum arată viețile mucenicilor, dispuși să-i predea chinurilor pe proprii lor frați, surori, fii și fiice, tați și așa mai departe. În familia Bisericii, așadar, era foarte acut sentimentul de unitate, de a aparține celui alt și lui Hristos, sentimentul că Trupul lui Hristos, care este Biserica, nu trebuie să fie vătămat sau desfigurat de păcatele sau necredințioșia omului. Aceasta explică cum a fost cu putință Spovedania publică, singura formă de Spovedanie folosită universal în Biserica primelor veacuri.

Spovedania publică trebuia să observe câteva condiții. În primul rând, omul care a acționat împotriva integrității Trupului, integrității de credință, trebuia să fie pregătit să se expună singur, fiindcă ceea ce contează este mântuirea sa, trecerea sa de la moarte la viață, integritatea Trupului din care face parte și cinstea lui Dumnezeu. În același timp, era nevoie și de o comunitate de oameni capabili să-l accepte și să se înstrăineze de el.

În situația spovedaniei publice trei păcate erau vizate spre a fi combătute. Unul era apostazia, faptă prin care un om se leapădă de Hristos, rupând legătura de iubire dintre el și Domnul. Cel de-al doilea păcat împotriva iubirii era uciderea, lipsa radicală de

¹⁸ Pr. Drd. Alexandru Tudor, op. cit., p. 205;

iubire față de aproapele. Iar al treilea păcat care trebuia spovedit public era adulterul, fiindcă era un păcat împotriva iubirii pe care Dumnezeu a dăruit-o unui bărbat și unei femei.

Aceste trei păcate erau incompatibile cu apartinerea la comunitatea euharistică în Biserica primară. Atunci când citim textele timpurii ale Bisericii aflăm că, atunci când omul voia să se spovedească public, trebuia să se pregătească. Cu excepția procesului lăuntric care-l aducea la pocăință, desigur, el trebuia să se pregătească prin rugăciune, post, prin toate exercițiile spirituale care-i hrăneau luarea aminte și-l ajutau să-și stăpânească trupul – nu doar trupul fizic, ci acel trup despre care vorbește Sfântul Pavel în cuvântul său despre faptele trupești (Romani 7-9).

Deasemenea, comunitatea către care se făcea spovedania trebuia să se pregătească. Oamenii trebuia să se pregătească prin post și rugăciune pentru ca, privind în propriul suflet, să se poată judeca pe ei înșiși stând înaintea judecății lui Dumnezeu; ziua Spovedaniei era mai degrabă o întrunire și nu o neapărat o judecată. Era o reintegrare – nu doar a persoanei care păcătuse în cadrul comunității, ci o reintegrare a întregii comunități în sensul redobândirii unei integrități care fusese pierdută prin păcat, prin căderea unuia dintre membrii săi.

Sfântului Iustin Martirul și Filozoful sublinia cât de important este ca omul care a păcătuit să revină în sânul comunității, să fie reprimat în tovărășia atât a lui Dumnezeu, cât și a Trupului lui Hristos, fiindcă, spune el, „prin păcatul nostru am rănit Trupul lui Hristos cu o rană pe care nimeni nu o poate vindeca decât noi înșine, iar dacă nu te întorci, acest Trup rămâne nevindecat”. Există un simț acut al unității și deplinătății Trupului ca întreg, incluzându-L și pe Dumnezeu, pe Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu întrupat. Era un act de credință, un act de devotament, un act de loialitate, un act de credincioșie față de Dumnezeu și față de ceilalți, iar nu pur și simplu un act prin care omul care greșise se îndreptăța singur.

Acest sens de unitate și de deplinătate trebuie revigorat în continuu. Trebuie, de asemenea, să recuperăm sentimentul că păcatul nu este ceva care afectează o singură persoană, ci Trupul întreg al omenirii și, prin urmare, [să înțelegem] că păcatul contează, oricât de personal, de individual ar putea să pară: păcatele contează pentru întregul Trup,

nu doar în ceea ce privește solidaritatea afectivă de prietenie, ci la un nivel mult mai profund¹⁹.

2.2. Dezvoltarea ulterioară a tainei Spovedaniei: spovedania privată

Pentru a face posibilă Spovedania publică nu doar că era nevoie de un păcătos care să se pocăiască, ci, de asemenea, și de o comunitate capabilă să primească mărturisirea păcatelor cu cucernicie, cu o inimă smerită, într-un gest de solidaritate deplină cu păcătosul și cu Dumnezeu. Aceasta s-a menținut în istorie atât timp cât Biserica a fost o mică comunitate cu oameni care se adunau la un loc din convingere: o comunitate care nu avea nimic de oferit decât pe Dumnezeu, o nouă relație cu El, o integrare în viața lui Hristos și o înnoire a vieții membrilor săi.

Însă atunci când, după momentul de răscruce din anul 313 de sub împăratul Constantin, a fi creștin a devenit ceva în primul rând accesibil, iar apoi *la modă*, atunci comunitatea s-a schimbat cu totul. Mii de oameni probabil că s-au îngrămădit să intre în această Biserică creștină și pentru că devenise Biserica împăratului. De vreme ce primejdiile se impusese, dăruirea față de Dumnezeu s-a diluat treptat.

Rezultatul a fost că Spovedania publică a devenit cu neputință de pus în practică. Nu mai exista acea comunitate capabilă să reprimească pe păcătos. Să ne imaginăm o parohie din prezent în care un membru păcătos al ei ar veni înaintea tuturor și ar zice: „*Dragii mei prieteni, sunt un păcătos învederat, cu n condamnări pentru furt calificat*”. Cel mai probabil că, primul gest al tuturor celor de față, cu excepția unora puțini deosebit de evlavioși, ar fi să-și strângă la piept geanta și să-și caute portofelul. După o astfel de mărturisire acel om s-ar găsi într-o situație mai dificilă decât cea inițială, mai izolat de marea majoritate a oamenilor din parohia sa. Desigur că probabil ar fi de admirat curajul și onestitatea sa, tăria de caracter și virtutea de care a dat dovadă, dar tot se va ține cont de fragilitatea firii omenești, de faptul că este posibil ca să aibă o ezitare și să se apuce din nou de furat, așa că ar fi mai sigur (ca în acea situație – spovedania publică a hoțului) să-ți păzești geanta sau portofelul.

¹⁹ Vezi pe larg lucrarea Mitropolitului Antonie de Suroj, *Mai aproape de Hristos. Spovedania și iertarea*, Ed. Doxologia, 2014

Probabil că așa s-au petrecut lucrurile în momentul de schimbare dintre cele două epoci. Oamenii care au ieșit în față cu sinceritate, gata să dea pe față cele ascunse pentru a fi reprimiți și a reprimi la rândul lor, au fost respinși, izolați și înstrăinați de ceilalți.

Sfântul Ioan Gură de Aur s-a confruntat cu această problemă, arătând în acest sens o grijă pastorală profundă și stringentă. El considera că Spovedania publică nu mai era de folos și nu mai avea drept rezultat vindecarea, așa cum fusese cazul în trecut. Chiar dacă acela care se spovedea afla vindecare, totuși ceilalți erau departe de aceasta, ba chiar uneori ei înșiși se vătămau într-un chip nou. Așadar, a acționat în numele comunității. Idealismul Creștinismului primar nu mai era o realitate a timpului prezent nici măcar în veacul al IV-lea. Treptat, s-a recurs la spovedania solitară a credinciosului. Oamenii care vin la sacerdot și se spovedesc la el, o fac ca și cum ar fi face-o în fața Trupului întreg. Acesta este punctul de la care a început practica noastră modernă a Spovedaniei.

Cu toate plusurile evidente ale Spovedaniei individuale, există un lucru pe care l-am uitat în negura istoriei de acum aproape 2.000 de ani și anume primirea celui care a păcătuit de întreaga comunitate într-un act de solidaritate sau iubire reciprocă, nu doar față de întoarcerea lui, ci și față de faptul că și el este parte integrantă a Trupului.

BIBLIOGRAFIE

1. Mitropolitului **ANTONIE** de Suroj, *Mai aproape de Hristos. Spovedania și iertarea*, Ed. Doxologia, 2014
2. Drd. **ARION** Leon Gh., „Unitatea și universalitatea Bisericii după Epistolele pauline”, *Studii Teologice*, seria a II-a, anul XIX, nr. 1-2, ianuarie-februarie, București, 1967
3. Pr. **BOTEZAN** Florin, „Spre tămăduirea sufletului și a trupului”, disponibil la adresa de web <http://www.dervent.ro/resurse/liturgia/index-D-42.html>
4. Prof. **BRANIȘTE** Ene, „Liturgica specială”, editura Lumea Credinței, ediția a IV-a, București, 2005.
5. Pr. **CÂRCIULEANU** Ion, „Adevăruri creștine”, editura Pim, Iași, 2003.
6. **EVDOKIMOV** Paul, „Ortodoxia”, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998

7. **TERTULIAN**, „*Despre pocăință*”, traducere de prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol și prof. David Popescu, în colecția PSB, vol. 3, Editura IBMBOR, București, 1981.

8. *Idem*, „*Despre rugăciune*”, traducere de prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol și prof. David Popescu, în colecția PSB, vol.3, Editura IBMBOR, București, 1981, vol. 3.

9. Pr. Drd. **TUDOR** Alexandru, „*Viața sacramentală a Bisericii în Faptele Apostolilor*”, Studii Teologice, seria a II-a, anul XXXII, nr. 1-2, ianuarie-februarie, București, 1980.